

BBABAC – Bacheloroppgave med litteraturstudie

**Nødvendigheten av sosialpedagogisk kompetanse i barne-
og ungdomsidretten**

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Bachelor i Barnevernspedagogikk

Stavanger – Våren 2023

Kandidatnummer: 6069

Antall ord i besvarelsen: 9742

Innhold

INTRODUKSJON	2
BEGREPSAVKLARING	4
METODE	5
EKSKLUDERING OG INNKLUDERING AV ARTIKLER	6
TARKINGTON J. NEWMAN	8
SANTOS, F. de S. F, dos, CAMIRÉ, & CAMPOS, P. H. da F	8
JENSEN, HEINZE, C., ANDERSEN, P. K, BAUMAN, A, & KLINIKER, C. D	9
SØKELISTE	10
DRØFTING	11
TALL OG DEN NORSKE MODELLEN	11
GRUPPER OG RELASJONER	12
FORELDRE OG OPPFØLGING	14
TRENEREN	16
TERAPEUTISKE SAMTALER	17
ANERKJENNELSE	19
KONFLIKTER OG RISIKOFAKTORER	21
RESULTAT	23
KONKLUSJON	24
LITTERATURLISTE:	27

INTRODUKSJON

Denne bacheloroppgaven handler om hvorfor man bør utvikle den nest største sosiale arenaen for barn og unge i Norge, nemlig barne- og ungdomsidretten. Dette kommer frem i problemstillingen, som er som følgende:

«Hvorfor er det nødvendig med sosialpedagogisk kompetanse for å utvikle barne- og ungdomsidretten?»

Oppgaven omhandler kompetansen man har som barnevernspedagog, sosionom eller andre typer sosialpedagoger, og hvordan denne kan brukes til utviklingen av den sosiale arenaen som er barne- og ungdomsidrett. Dette kommer frem i de tre ulike fagartiklene jeg har funnet. De er fra forskjellige land, og diskuterer forskjellige aspekter av sosialpedagogisk oppfølging og utvikling innenfor idretten. Min teori om at det vil være nødvendig å utvikle barne- og ungdomsidretten på den sosialpedagogiske fronten kommer av egen erfaring som deltager, men også som yrkesutøver. Dette er en diskusjon som også til tider har vært tatt opp i media, hvor søkelyset ofte blir på utviklingen av toppidrettsutøvere kontra idretten som en arena for flest mulig, lengst mulig. Det har gjennom denne diskusjonen også blitt tatt opp som tema hvilken påvirkningskraft idretten har på barn og unge, og hvor vidt det fortsatt er en arena hvor negativ utvikling får blomstre og hvor tabubelagte temaer kan graves ned.

Da jeg drev med idrett selv, var det på ingen måte vanlig å snakke om følelser eller tanker i forhold til prestasjon og utvikling. Selve utviklingen kunne kun komme hvis vi som idrettsutøvere gjorde nøyaktig det treneren sa uten å gjøre feil. I nyere tid har mange satt søkelys på at læring og utvikling kommer like mye av å gjøre feil og å kunne identifisere og forstå hva som er riktig som av selve prestasjonen (Sæther, 2019, s.70). Dette kaller man for en helhetlig forståelse, altså at man forstår både hva som er feil og hva som er rett, men at man gjennom en vurdering prøver å gjøre det riktige. Disse tingene kan overføres til oss som mennesker også. Vi lærer mye i oppveksten vår, og gjennom den sosiale samhandlingen vår med andre. Veiledning fra voksne og mer erfarne er også en stor del av dette. Dette har man identifisert som en nødvendighet i skolen, og det er blitt vanligere med miljøterapeuter og sosialpedagoger i skolene (Mevik, 2019, s. 139). Idretten der imot er fortsatt skyggelagt av store grupper med tabutemaer, blant annet intime tema som for eksempel følelser, tanker og mental helse.

I denne oppgaven legger jeg frem hvordan økt sosialpedagogisk kompetanse kan føre til at man fjerner tabuet rundt intime tema, samtidig som det kan forebygges ting som ensomhet og

psykisk sykdom og kan være en god arena for oppfølging, samt en arena hvor risikofaktorer og konflikter i mye større grad blir plukket opp og håndtert. Dette gir barnet, familien og utviklingen en helhetlig oppfølging (Mevik, 2019, s. 140).

Når noen som arbeider med barn som ikke er deres er det helt nødvendig med tillit mellom foresatte og ansatte. Tillit, som mellom foresatte og ansatte må bygges opp og opprettholdes. Krav som politiattester, utdanning og kommunikasjon er alle faktorer som kan gi tillit. Kommunikasjon er kanskje den aller viktigste, fordi man gjennom god kommunikasjon skaper gode samarbeid, og en felles forståelse rundt hvordan og hvorfor fagpersonene eller foresatte gjør som de gjør. Kompetansen er også, utenom det å bygge tillit, en helt grunnleggende faktor for å få en positiv utvikling. Helhetlig faglig kompetanse gir både økt tillit, forståelse og forsvarlighet mellom yrkesutøveren og barnet og familie (Mevik, 2019, s. 140-142).

Som barnevernspedagog er man en fagutøver innenfor barnevernspedagogikken. Dette er et fagområde som omhandler å ivareta barnets beste, tilrettelegge for gode utviklingsmuligheter for barnet, og at barnet skal i alle aspekter av sitt liv få tilstrekkelig stimuli, omsorg og utvikling. Barn og unge er lett påvirkelige, og må veiledes, høres og forstås. Dette er vanligvis noe de med primæromsorgen for barnet, altså som oftest familie og foreldre, tar ansvar for. Dessverre er det også mange barn og unge som ikke får denne veiledningen hjemme. Det er derfor viktig at man utdanner folk med det vi kaller sosialpedagogisk kompetanse, som for eksempel sosionomer og barnevernspedagoger. Sosialpedagogikken er et sentralt tema i barnevernspedagogikk og miljø – og sosialtjenester. Sosialpedagogikk er et fagområde innenfor sosialfagene som er et møtepunkt mellom sosiologi og pedagogikk, og det setter søkelys på oppdragelse, sosial samhandling tilhørighet i samfunnet. I denne konteksten er dette altså fokusert mest på barn og unge, deres oppdragelse og deres evne til å finne sin plass og fungere i et samfunn.

Samfunnet vårt er en kompleks samling av enkeltindivider, og det er som nevnt derfor ikke alltid så lett å finne sin plass eller sin gruppe. Profesjonelle yrkesutøvere med relevant fagkompetanse er derfor ideelt for å nødvendig og tilrettelegge for at alle forhold for utvikling er best mulig.

I denne oppgaven vil jeg argumentere for, og drøfte hvorfor det vil være viktig med sosialpedagogisk kompetanse innenfor barne- og ungdomsidretten, og hvorfor dette har vært en så underutviklet side av både idretten og sosialpedagogikken som fagområder.

Sosialpedagogikken er et omfattende tema som er både ungt og fremtredende i hvordan man i moderne tid jobber for å fremme menneskers utvikling, da også spesielt barns utvikling. Det er sentralt i forståelsen vår av hvordan mennesker tenker og samhandler med hverandre. Mennesket er både komplekse og enkle skapninger på en og samme tid. Vi er sosiale skapninger, som naturlig søker sammen i flokker eller samfunn. I denne oppgaven er samfunnet/gruppen som vi ser på barne- og ungdomsidretten. Både barn, unge og voksne.

BEGREPSAVKLARING

Sosialpedagogikk / Sosialpedagogisk kompetanse

Forståelsen og kompetansen rundt menneskets sosiale oppfatning, forståelse og følelser. Innebærer oppdragelsens effekt, sosial samhandling, tilhørighet i samfunnet og gruppedynamikk.

Sosial arena

En arena hvor barn møtes og samhandler mer enn i enkeltsituasjoner, samt steder hvor barn må samhandle for å oppnå lek, eller jobbe mot et felles mål. Eksempler på sosiale arenaer: Skolen, idrettslag, barnehage osv.

Gruppe

Grupper eller gruppen er en ansamling av barn eller unge, samt hvor det oppstår sosiale roller. Disse gruppene kan også inkludere voksne, som for eksempel læreren eller treneren. Ofte er det ikke bestemte sosiale roller, men det er underliggende sosiale normer og regler som må opprettholdes og følges dersom man skal få sosial aksept i gruppen, og finne sin plass.

Relasjon / Relasjonsbygging

Det forholdet eller den forbindelsen man får mellom to eller flere mennesker. Relasjoner baserer seg ofte på en gjensidig respekt, aksept og forståelsen av hverandres følelsesmessige grunnlag. Relasjonsbyggingen kan være en langvarig eller kortvarig prosess, men den baserer seg både på respekt og anerkjennelse.

Setting

Settingen, eller den sosiale settingen, omhandler hvilken type situasjon barna eller ungdommene møtes under. Det foregår på den sosiale arenaen, men omhandler mer hva de skal gjøre, hvorfor og hva de eller vi ønsker å få ut av den sosiale samhandlingen.

Samfunnsverdier

Er et ganske vidt begrep og brukes også vidt. Omhandler hva som havner i offentlig diskusjon og samfunnsdebatt, og hva som er viktig for samfunnets borgere. Kan også brukes om hvilke grunnleggende verdier som regnes som gode holdninger og normer innenfor et gitt samfunn.

Sosioøkonomisk

Begrepet i seg selv brukes nesten utelukkende som et synonym for samfunnsklasse, men er akademisk sett mer nøytralt ansett enn dette. Yrker og inntekt er ofte hovedfaktorer for hvilken sosioøkonomisk gruppe man tilhører, men det kan også innebære andre variabler som for eksempel politisk standpunkt eller verdier og holdninger.

METODE

Når man skriver en bachelor kan man enten gjennomføre en litteraturstudie, kvantitativ studie, eller kvalitativ studie.

Kvantitativ studie er en studie hvor man gjennomforskningsmønster, for eksempel gjennom en spørreundersøkelse, hvor man gjennom de rammene som er gitt kan få klare data til å skape tall og statistikk over det man har spurt om. En kvalitativ studie derimot er mer undersøkende, i den forstand at man prøver å skape en forståelse av underliggende meninger, holdninger, tanker og årsaker til hvorfor og hvordan ting blir sett på eller gjort. Kvalitativ forskning er nok den typen forskning som jeg hadde tatt i bruk hvis jeg ikke hadde valgt litteraturstudie (Thidemann, 2019, s. 75 og 76).

Oppgaven min er altså en litteraturstudie. En Bacheloroppgave skrevet basert på faglitteratur og andres fagfellevurderte undersøkelser og forskning (Thidemann, 2019, s. 77 til 79). Det vil også veies opp mot personlig erfaring og bruk av konkrete eksempler og noe statistikk som setter lys på hvor mange barn dette faktisk kan gjelde.

Grunnen til at jeg har valgt litteraturstudie er hovedsakelig at man på en bacheloroppgave ikke har tid til å planlegge og gjennomføre et verdig intervju eller studie hvor barna er studieobjektet (Utdanningsdirektoratet, 2021, s. 5-8). Siden barn er hovedgruppen man jobber med som barnevernspedagog, og at mitt valg av problemstilling hovedsakelig innebærer barn utenfor hjemmet, er for eksempel foresatte ikke en relevant gruppe å utføre forskning på for denne oppgaven.

Det er noen grunnlag for bruken av andre vitenskapelige artikler som er viktige når jeg har tatt vurderingen om hvor vidt de stryker eller ikke stryker det jeg legger frem i denne oppgaven. Det første av dette er at den er relativt ny, altså ikke eldre enn fem år, slik at den ikke er utdatert eller irrelevant. Det er en god grunn til at det også er et krav på bacheloroppgaven, fra UIS sin side.

Et annet grunnlag som blir tatt i betraktning er i forhold til hvorvidt utenlandske artikler kan sammenlignes med hvordan ting fungerer i Norge. Det er derfor innenfor min interesse å i dette tilfellet finne artikler fra land hvor man kan trekke paralleller mellom vårt samfunn og deres. Dette gjorde at jeg fort kunne utelukke studier fra land som for eksempel India, Singapore og Brasil, som er noen av de stedene jeg fant forskningsartikler fra (Thidemann, 2019, s.77-79).

EKSKLUDERING OG INNKLUDERING AV ARTIKLER

Det er et viktig prinsipp at man skal kunne trekke paralleller, spesielt siden dette er et tema som ikke er forsket så mye på i Norge. Derfor var det viktig for meg å finne studier fra land hvor man kan trekke flere paralleller til norske barn og hvordan vi driver barne- og ungdomsidrett i Norge. Med disse prinsippene på plass var det klart at land som for eksempel Sverige, Danmark, Finland, Island, Canada, og noen av de nord - østlige statene av USA. Her er det også et viktig skille av hvorfor noen av disse er brukbare og andre ikke er det. Mellom Island, Sverige, Danmark, Finland og Portugal, finnes det både paralleller rundt det temaet om hvordan barne- og ungdomsidretten er lagt opp og organisert, samt at de er likere i forhold til de sosioøkonomiske forholdene for befolkningen og de baserer seg på mange av de samme verdiene som det moderne norske samfunnet er bygget på.

Canada og nord - østlige stater i USA er tatt med på grunn av at de deler mye av den samme type befolkningen, og faller noenlunde innenfor de samme sosioøkonomiske rammene og samfunnsverdiene som det vi har i Norge. De har derimot et mer eliteorientert fokus på sport

og idrett, noe som også har blitt beskrevet slik: «Først tenker de på penger, deretter på kvalitet og resultater» (Ibrahimovic, sitert av Impelli, 2019). Vi i Norge, og i de andre nordiske landene, baserer oss mer på ideen om at sport og idrett skal være tilgjengelig og økonomisk forsvarlig. Det har også rot i ideen om at «alle skal med» (Idrettsforbundet, 2016). Siden det er så store forskjeller på hva som er fokuset for barne- og ungdomsidretten er hverken USA eller Canada relevant i den delen av oppgaven hvor oppbygningen og systemet diskuteres.

Siden det som tidligere nevnt er svært lite forskning på sosialpedagogikk i barne- og ungdomsidrett fra Norge var det viktig at de fagfelleverderte artiklene jeg fant var i et noenlunde likt samfunn som det vi har her.

Fagfelleverderte undersøkelser, artikler og forskning, som for eksempel den nevnt på forrige side, har jeg funnet ved hjelp av en rekke søk iblant annet Oria og Google Scholar. Søklisten ligger sist i selve Bacheloren. Siden problemstillingen min omhandler sosialpedagogikk i barne- og ungdomsidretten var det svært lite norsk forskning på akkurat dette. Derfor brukte jeg heller norsk forskning på det samme temaet, sosialpedagogikk, men bare innenfor en annen sosial arena. For denne oppgaven ble det sosialpedagogikk i skolen. Skolen er barn under 18 års største sosiale arena, barne- og ungdomsidretten er barn under 18 års nest største sosiale arena. Siden skolen også er mer utviklet i forhold til sosialpedagogikk i praksis, vil det også være naturlig å bruke dette som en sammenligning når man skal drøfte hvor vidt det vil ha en positiv effekt på idretten som en sosial arena.

Det er mulig å trekke paralleller, akkurat som med relativt like samfunn til relativt like sosiale arenaer. Det er derimot viktig at man ikke bare bruker dette uten å understreke at det vil være forskjeller da det er små forskjeller for eksempel mellom idrettslaget og skolen. Det er når man anerkjenner forskjellene, og deretter kan trekke paralleller, at man viser forståelsen for tematikken og bruken av kilder.

Det er også relevant å ettersøke fagartikler hvor det argumenteres mot det man selv mener. I dette tilfellet altså argumentasjon for hvorfor man ikke trenger sosialpedagogikk, eller eventuelt hvorfor dette ikke er en nødvendighet. Det å se på motargument kan i en slik litteraturstudie gi et godt innblikk i hva som må argumenteres for og hvilke spørsmål motparten stiller med. For å få en god drøfting er det viktig at man også klarer å se begge sidene av en sak, og at man da kan danne seg en mening på grunnlag av at man har et helhetlig syn på saken, og at man viser at man forstår begge sidene og dermed kan ta et kvalifisert valg.

Det er svært viktig å være kildekritisk når man ettersøker litteratur til en litteraturstudie. Dette vil si at man også er kritisk til hvor den er skrevet, hvem som har skrevet den og hvordan fremgangsmåten til disse fagpersonene er. Er man skikkelig kritisk, finner man også ofte de mest niché, men relevante kildene.

TARKINGTON J. NEWMAN

Life skill Development and Transfer: «They're Not Just Made for Playing Sports» er en av de fagartiklene og studiene jeg har brukt til å skrive denne oppgaven. Den er skrevet av Tarkington, J. Newman ved Department of Social Work ved Universitetet i New Hampshire. Grunnen til at jeg valgte denne er fordi den er relevant overfor problemstillingen, samtidig som den er fra et samfunn hvor verdiene og de sosioøkonomiske rammene ikke er så ulike fra Norge. Dette er en forskningsartikkel hvor tretten ungdommer tok del i et program som fremmet en sosial forståelse samt ferdigheter for å ivareta gode relasjoner og livsferdigheter. Artikkelen til Newman setter søkelyset på hvordan ungdommene skal kunne utvikle seg også i etterkant av prosjektet som omhandler sosialpedagogisk oppfølging som er samkjørt med organiser idrett. Dette kan direkte overføres til problemstillingen i form av at barn og ungdom ofte slutter i idrett på et eller annet tidspunkt, og dette da kan sammenlignes med enden av prosjektet, og hva ungdommene selv følte de hadde oppnådd.

SANTOS, F. de S. F, dos, CAMIRÉ, & CAMPOS, P. H. da F

Youth sport coaches' role in facilitating positive youth development in Portuguese field hockey er den andre artikkelen jeg har brukt i oppgaven min. Selv om den er fra Portugal vil jeg understreke at jeg mener denne er relevant i den forstand at den beskriver mer om trenerens rolle enn om modellen for barne- og ungdomsidrett. Portugal er også et vestlig europeisk land, og bygger på mange av de samme sosiale verdiene som vårt eget samfunn. Artikkelen til dos Santos omhandler mer av det dos Santos et al mener er trenerens rolle innenfor positiv utvikling av ungdom, også kalt Positive Youth Development eller PYD. Dos Santos et al bruker tid til å beskrive hva dette begrepet er og hvorfor det er viktig for trenere å jobbe for å fremme POSITIV utvikling og ikke bare utvikling. Jeg brukte også Dimitrova & Wiium (2021) for å ha en annen kilde som også nevner hvilken av PYD modellene vi bruker i Norge. Disse to kildene sammen gir en god innsikt i hva dette begrepet og denne fremgangsmåten innebærer.

JENSEN, HEINZE, C., ANDERSEN, P. K, BAUMAN, A, & KLINIKER, C. D

Jensen et al, skrev den tredje av de tre fagfellervurderte vitenskapelige artiklene jeg brukte, nemlig *Mental health and physical activity in vocational education and training schools students: a population-based survey*. Denne artikkelen er valgt på grunn av at den treffer mer på hvilken effekt sosialpedagogisk oppfølging og kompetanse kan ha på barn og unge. Det er også den vitenskapelige artikkelen som faktisk viser at barna og ungdommene klarer å beskrive effekten selv. Jensen et al oppsummerer disse tilbakemeldingene med at ungdommene opplevde mestring, motivasjon og mer kontroll i sin egen hverdag når de fikk god oppfølging og faste rutiner. Denne kan også knyttes opp mot dos Santos et al i form av at dette er blant de positive utviklingene vi ønsker å se hos barn og unge.

SØKELISTE

Søkenummer	Dato for søk	Database	Søkeord	Antall treff	Inkludert
1	09.01.2023	Oria – Norge Fagbibliotek	«barn» AND «ungdom» AND «idrett» 2018 -2023	113	0
2	09.01.2023	Oria – Norge Fagbibliotek	«Sosialpedagogikk» AND «barn» AND «Sport» 2018-2023	0	0
3	09.01.2023	Oria – Norge fagbibliotek	«Children» AND «sports» AND «Social work» 2018-2023	2430	0
4	09.01.2023	Oria – Norge fagbibliotek	«Life Skill Development» AND «Sport» AND «Coaching» 2018-2023	2762	1 Tarkington J. Newman <i>Life skill Developpment and Transfer: «They're Not Just Made for Playing Sports</i> Engelsk FAGFELLEVDERT
5	13.01.2023	Oria – Norge Fagbibliotek	«Positive Youth Development» AND «Sport» 2018-2023	1270	1 Dos Santos et al <i>Youth sport coaches' role in facilitating positive youth development in Portuguese field hockey</i> Engelsk FAGFELLEVDERT
6	29.01.2023	Oria – Norge Fagbibliotek	«Mental Health» AND «Physical Activity» AND «European»	1430	1 Jensen et al <i>Mental health and physical activity in vocational education and training school students</i> Engelsk FAGFELLEVDERT

DRØFTING

Skolen er norske barns største sosiale arena. Dette gjør at det er her barn lærer å samhandle med andre, finner et sosialt fellesskap, opplever tilhørighet, vennskap og sosial utvikling for første gang, med andre enn primærkildene, som for eksempel familien. Skolen er også fagrettet, som vil si at barnets utvikling i det sosiale fellesskapet ikke er det som er hovedoppgaven til skolene. Den sosiale utviklingen har derfor før i tiden falt til ufaglærte og SFO ansatte hovedsakelig.

Ufaglærte er mennesker uten relevant sosialpedagogisk kompetanse eller forståelse, noe som har hatt en varierende grad av suksess. Det er derfor i nyere tid blitt mer vanlig å ansette sosialpedagoger, miljøterapeuter og sosionomer i skolene, for å utvikle og fremme et godt sosialpedagogisk og inkluderende samfunn i ung alder, samt å fremme sosial ferdighetstrening. (Tjersland et al, 2019, s. 118). Dette er en kompetanse som har over lengre tid vært undervurdert, og underutviklet.

TALL OG DEN NORSKE MODELLEN

I 2021 gjorde UNGDATA en undersøkelse hvor de fikk svar fra 150.000 norske barn og unge om idrett og trening. 75% av disse har ifølge undersøkelsen deltatt i organisert idrett i en eller annen form. Hvis man viderefører disse tallene til alle mennesker i Norge i alderen 0-19 år finner man fort ut ca. hvor mange som er i organisert idrett på landsbasis.

Per 2022 var det 1 234 734 mennesker i Norge i alderen 0-19. Av disse var 56 458 0 år, og fjernes derfor da disse ikke deltar i noen form for organisert idrett. Da blir totalen av barn i Norge 1 178 276. Av disse er det ca. $\frac{3}{4}$ eller 75% som deltar eller har deltatt i organisert idrett. Regnestykket blir da følgende:

$$1\ 178\ 276 \times 0,75 = 883\ 707$$

(Tallene er hentet fra Ungdata en del av Velferdsforskningsinstituttet ved OsloMet, 2022)

Så per 2022 har ca. 883 707 barn og unge deltatt i organisert idrett på et eller annet tidspunkt. Dette gjør at barne- og ungdomsidretten er helt klart den nest største sosiale arenaen for barn og unge etter skolen. Så hvorfor er det så lite sosialpedagogisk utdannede mennesker innenfor en så stor sosial arena? Hvilke risikofaktorer kan man plukke opp på? Hva kan man forebygge?

Den norske modellen for idrett bygger på den tidligere nevnte ideen om å bevare flest mulig, lengst mulig. Dette har vært kritisert og konfrontert mange ganger i offentlig debatt, og det fortsetter å være et tema, spesielt ved store sportslige prestasjoner av norske idrettsutøvere. Debatten går da ut på om vi legger nok til rette for de som ønsker å satse, eller om vi fokuserer for mye på å ivareta mange, og at vi da dermed ikke klarer å utvikle toppidrettsutøvere til sitt fulle potensiale (Sæther, 2019, s. 127-129 og s. 132-136). Er det denne debatten vi bør ta, eller bør debatten omhandle hvorvidt vi bruker idretten, som faktisk er barn og unges nest største sosiale arena for alt den er verdt, i form av å ha et skikkelig sosialpedagogisk oppfølgingsopplegg. Et opplegg som kunne plukket opp på risikofaktorer, feilutvikling, marginalisering og psykisk lidelse i mye større grad. Hvordan kan vi bruke idretten som en arena, og hvordan kan vi utvikle den?

Barne- og ungdomsidretten er en organisert sosial arena. De som organiserer den, er idrettslag bestående av betalte og frivillige voksne. Voksne innenfor organisert barne- og ungdomsidrett kan deles i to grupper man kaller for foreldretrenere eller klubbtrenerne. Eller helt enkelt: trenere med personlig tilknytning, og trenere uten personlig tilknytning. Hvilket forhold disse har til barna, kan ha stor effekt på de barna de jobber med og dynamikken som oppstår i gruppen.. Dette kommer ofte av det private forholdet for eksempel hvis treneren er faren til en av spillerne, eller hvis klubbtreneren har trent mange av spillerne tidligere. De fleste av oss har følt på dette på et eller flere tidspunkt. Kanskje man følte seg oversett eller ikke verdsatt. Spesielt i ung alder hvor alt som ikke går akkurat som man ønsker oppfattes som urettferdig. (Helgesen, 2021, s. 73)

GRUPPER OG RELASJONER

Vi bruker begrep som sosiale grupperinger, altså tilhørigheten vår til en ansamling av andre mennesker når vi snakker om hvem barnet omgås og i hvilken kontekst de er samlet. I en sosialpsykologisk kontekst blir dette derimot sett på som en samling mennesker som jobber mot et felles mål (Helgesen, 2021, s.281). Når vi gir mennesker et felles mål, for eksempel å bli bedre innenfor den idretten man trener, vinne serien eller at de føler en tilhørighet og en komfort i den sosiale gruppen, skaper man det man kaller for gjensidige forpliktende relasjoner. Slike relasjoner kan være med på å positivt forsterke medlemmenes livskvalitet (Helgesen, 2021, s. 281).

Som flokkdyr ligger det i våre instinkter at vi ønsker å føle tilhørighet hos andre mennesker, altså at vi har relasjoner. Relasjoner er viktige for oss, og hvis vi ivaretar dem og jobber for å

ha en positiv relasjon, så vil vi automatisk ende opp med å opprettholde en god relasjon samt ha en bedre livskvalitet og en bedre utvikling (Helgesen, 2021, s. 282). Dette er noe man ofte gjør uten at man er klar over det sosialpedagogiske som ligger bak slike handlinger.

Relasjonsbygging er dog bare en av de utallige oppgavene som er viktig for å skape et godt sosialt fellesskap. Her er det en rekke begrep som kan ansees som svært relevante, for eksempel: Respekt, vennskap, forståelse og selvkontroll. Idretten i seg selv er en god måte å holde seg i form fysisk og mentalt. Det er mange studier som viser til den positive effekten fysisk aktivitet har på menneskets psykiske helse. Et eksempel på dette er «Mental health and physical activity in vocational education and training schools students: a population-based survey» som innebar 5277 mennesker i alderen 16-24 år. Studien viser til at deltakerne meldte betydelig forbedring av motivasjon, selvkontroll og livskvalitet ved gode treningsvaner (Jensen et al, 2022, s. 237). Det er noen viktige punkt man kan trekke ut fra studien til Jensen et al. Det å ha noe å gå til, med en god rutine, som for eksempel en trening, kan gi både en følelse av mestring, selvkontroll og motivasjon for barnet eller ungdommen. At deltakerne selv klarer å beskrive dette, er et tegn på en utvikling av evnen til å kommunisere, og da altså har selvinnsikt og utvikling (Tjersland, 2013, s. 80-81). For å kunne legge til rette for slik utvikling som Jensen et al beskriver trengs det derimot kompetanse innenfor det sosialpedagogiske.

Med kompetanse kommer også en forståelse og en fagutviklet motivasjon. Miljøterapeuter, miljøarbeidere og andre sosialarbeidere har en utdannelse som innebærer en sosial pedagogisk kompetanse, som igjen gjør at det blir enklere for dem å lage både en undervisningsplan og et grunnlag for godt sosialt samvær og hvordan bygge sterke og gode relasjoner (Mevik, 2019, s. 48). Det er også viktig at denne kompetansen brukes god under kartleggingen av saken og/eller personen. Helhetlig kartlegging gir oss som yrkesutøver igjen en mer helhetlig forståelse av personen og situasjonen. Med et godt grunnlag kan man igjen tilrettelegge og forebygge ikke bare tilstrekkelig, men til best mulig evne. For de beste resultatene er det da også viktig at barnet/ungdommen forstår, i alle fall til dels, slik at de også får et innblikk i hva resultatet kan bli og hvordan det er til det beste for dem.

FORELDRE OG OPPFØLGING

For veldig mange foreldre og foresatte er organiserte idrettslag for ungene, viktig for at barna skal få en sosial sirkel og en sosial utvikling. Dette gjør også at samarbeidet mellom yrkesutøver og foreldre/foresatte kan være ekstra krevende (Slettebø & Seim, 2007 og Uggerhøj, 2011, parafasert i Mevik, 2019, s. 231). Det gir foreldrene en trygghet at trenerne og andre voksne som jobber med og for barna deres har den tilstrekkelige kompetansen og har en forsvarlig ansettelse (Mevik, 2019, s. 46-47). Tryggheten som foreldre da får, gjør også samarbeidet enklere (Mevik, 2019, s. 232-233). I Norge har vi også et krav om politiattester, for å unngå at noen med en uforsvarlig bakgrunn, for eksempel besittelse av pedofilt materiell eller en dom for overgrep, skal kunne arbeide med barn og unge direkte. Hvorfor er det da ikke et krav om kompetanse rundt temaet som er barns sosiale og emosjonelle utvikling? Foreldrenes og barnas trygghet hadde vært betydelig forsterket om det ikke bare var krav om politiattest, men det også var krav om en kompetanse innenfor sosialpedagogiske tema som sosial samhandling, emosjonell utvikling, gruppedynamikk og relasjonsarbeid.

Å skape trygghet og samarbeid mellom foreldre og de fagpersonene, og voksne som jobber med barna deres, er essensielt for å få den mest stabile utviklingen som er mulig for barnet. Samtidig som det også gir mulighet for å bygge en relasjon og tillit mellom de voksne partene. Stabil utvikling og god kommunikasjon mellom de ulike partene gjør at oppfølgingen blir helhetlig, og det ikke blir noen store forskjeller fra hjemmet og de andre arenaene til barnet. Vi kaller dette for utviklingsstøtte, hvor både foreldrene og voksne i de andre sosiale arenaene har samme mål om sosial utvikling hos barnet (Tjersland et al, 2019, s. 86).

Utviklingsstøtten legger kun den rette grunnmuren for barnets mulighet til å utvikle seg. (Tjersland et al, 2019, s 86). Den ekte utviklingen skjer gjennom direkte eller indirekte veiledning i sosialt samspill. Dette skjer gjennom at de må samarbeide for å gjennomføre oppgaver, kommunisere for å delta i fellesskapet og generelt få en positiv opplevelse i samspillet med andre. Dette er en motivasjonsfaktor fra foreldrenes side. Motivasjonen fra trenerens side bør inneholde ting som oppbygging av erfaring og kompetanse samt utvikling for seg selv og deltakerne. Det er viktig å ha motivasjon for seg selv som yrkesutøver, da gjør man ofte en bedre jobb, og bryr seg mer om resultatene og handlingene sine.

I den vitenskapelige artikkelen: *Life skill Development and Transfer: «They're Not Just Made for Playing Sports»* sier Tarkington J. Newman at «I løpet av vekstperioden, er forebyggings -og intervensjonsprogram en nøkkelfaktor for å forbedre langtidsviklingen hos

unge». (Newman, 2020.) Med dette fremkommer det at man bør iverksette program med fokus på utvikling, for eksempel sosialpedagogisk utvikling, for å ivareta gode utviklingsmønstre hos barn og unge. Newman viser også til en annen kilde, Hodge et al. (2013) som bruker begrepet «Key Positive Youth Development (PYD)». Med dette beskriver han «social emotional learning, emotional intelligence, positive psychology, resilience, and character education» (Newman, 2020 parafrasert fra Hodge et al, 2013 s. 1127). Disse begrepene kan oversettes til norsk slik:

Utvikling av sosiale følelser, emosjonell intelligens, positiv psykologi, resiliens og karakterbygging. Alle disse er sentrale deler av vår sosialpedagogiske utvikling, forståelsen av oss selv, våre følelser og vår mentale helse. Studien til Newman omhandler hovedsakelig barn som man kunne sette innenfor en gruppe risikofaktorer knyttet til ensomhet og mangel på sosial utvikling. Dette sier han er fordi «disse unge menneskene kan være mest utsatt for å utvikle eller arve oppførsels – og helseproblemer.» (Newman, 2020).

Newman går også i detalj om hvordan spørsmålene og datainnsamlingen, altså metoden, er gjennomgått av metodeeksperter og dermed rettet på hvis det har vært kommentarer for forbedringspotensial. Dette gjør at selve studiet han har gjennomført også blir mer troverdig.

I resultatene av studien til Newman har også de deltagende ungdommene beskrevet noen av de tingene de følte selv de hadde utviklet. Siden det er vanskelig å måle personlige egenskaper og utvikling, er selvinnsikt og refleksjon fra deltagerende svært viktig. Dette innebærer det å kunne se hva man eventuelt må fortsette å utvikle, men det som er enda vanskeligere er å kunne være ærlig med seg selv å si «dette har jeg faktisk forbedret hos meg selv». (Newman, 2020)

Studien til Newman viser oss også hva som er en av de viktigste prinsippene bak sosialpedagogikken. Det er en utviklingsprosess vi må gjøre selv. Sosialpedagogen eller i dette tilfellet Newman kan lage et opplegg og gi deg verktøy for å kunne starte og gjennomføre en slik utvikling, men det er da opp til deg å bruke det og gjennomføre det. Sosialpedagogikken legger mye vekt på at det er veiledning og assistanse til de som trenger det, heller enn at man gir ut for eksempel et treningsprogram hvor man følger med hver eneste del av veien. Det studien til Newman også viser oss, er at idretten er en veldig god arena for å starte en slik utvikling innenfor det vi kaller mikrosamfunnet, eller gruppen man da blir en del av. Der kommer treneren inn.

TRENEREN

Treneren er først og fremst en rollefigur i barnas liv. De er en av gjerne tre forskjellige typer voksne som barna forholder seg til i løpet av en dag, sammen med foreldre og lærer. Det er ganske mye kontakt, og dermed øker viktigheten av å være en god rollefigur. Det som er gjennomgående i dette temaet er interessen for at treneren skal være med på å utvikle det vi kaller for «Positive Youth Development», eller også forkortet til «PYD». At treneren legger til rette for PYD har vist seg gjennom tidligere studier å ha en betydelig påvirkning på unge mennesker som møter sosiale utfordringer når de har nådd voksen alder. (dos Santos et al, 2018, s 1). I Norge baserer vi vår PYD på det som på engelsk kalles for «The 5C's» (Dimitrova & Wiium, 2021, s. 267). Disse er på engelsk: «Competance, confidence, character, connection and Caring» (Dimitrova & Wiium, 2021, s. 267). Oversatt er disse: Kompetanse, selvtillit, karakter, relasjon og omsorg.

Den vitenskapelige artikkelen til dos Santos et al forteller også at de fleste studier som viser til det vi kaller PYD er fra engelsktalende land. Det som vi her i Norge har gjort for å kunne styrke denne underliggende ideen om at vi skal utvikle barna fra et sosialpedagogisk synspunkt, er at vi også har innført trenerkrav, som for eksempel «Grasrottreneren» innenfor fotball.

Idrettsforbundet fra sin side har også understreker at: Trenerens rolle i barne- og ungdomsidretten handler også om å skape en god treningshverdag for en gruppe barn og/eller ungdommer. Det innebærer også et ansvar å fremstå som et godt eksempel, og å sette tydelige grenser for barna man trener. (Idrettsforbundet, 2016). Dette gjøres gjennom tydelige og gjennomtenkte handlinger og beskjeder. Ved negative handlinger må barna også møte konsekvenser. Dette gir barna en forutsigbarhet, og de vil enklere forstå og forholde seg til de reglene som er satt. Grensene i denne sammenhengen kan være ting som for eksempel:

- Inkludering
- Oppførsel
- Ryddighet
- Hvordan man snakker om andre

Selv om hverken Idrettsforbundet eller noen andre bruker selve ordet, er dette i seg selv en form for sosialpedagogikk. Man utvikler forståelsen av sine egne følelser og tanker, samtidig som man trener på det å samhandle med andre og forstå deres følelser og tanker gjennom

kommunikasjon. Om kommunikasjonen er non-verbal eller verbal er ikke det viktigste, for jo mer trygg og utviklet våre sosiale ferdigheter er, jo lettere blir det også å kommunisere dette til omverden. (Mevik, 2019, s. 219).

Men trenerens rolle innebærer flere ting enn bare dette. De skal skape en god treningskultur, og et samhold i gruppen, som vil forebygge mange av de problemene og konfliktene som kan oppstå. Dette er både forebyggende arbeid, sosialpedagogisk og fysisk aktivitet. Man forebygger negative utviklingsmønstre, psykisk sykdom, fysisk sykdom og gir dem verktøy for å ha en positiv generell utvikling.

Hvis man har en gruppe med barn eller ungdommer vil det være vanskelig å observere å følge opp alle på en og samme tid. Det er derfor viktig at man har en plan, med grunnleggende prinsipper og regler som gjør at ikke bare treneren følger dem opp, men at det skapes normer og prinsipper som er interne for gruppen. De blir dermed selvregulerende, enten ved at de andre deltagerne tar grep, eller at man selv oppfatter ugrei oppførsel eller slår ned på egne handlinger. Dette skjer i alle grupperinger og samfunn, og det er som voksen i en gruppe med ungdommer eller barn ofte lurt at man slår ned på dette fra starten av slik at disse normene ikke former seg selv, og at de fremmer en holdning og/eller utvikling som er overveiende negativ.

Et av argumentene i idretten er ofte at «tanker og følelser forstyrrer evnen til å prestere på høyest mulig nivå.», men er det slik det fungerer? Hvis vi som mennesker har mye vondt å vanskelig vi går og bærer på, og ikke deler byrden med andre, vil dette ofte gå ut over viktige ting som blant annet søvn, konsentrasjonsevne og dermed også ha negativ påvirkning på andre deler av livet vårt, for eksempel idretten. Sosialpedagogikken er dermed, som tidligere nevnt, et verktøy for oss å bruke for å utvikle og bearbeide hvordan vi tenker og handler. Dette kan gjøres for eksempel i en sosialpedagogisk veiledningssamtale, hvor man kan fortelle hva man føler og oppfatter, samtidig som man føler seg sett, hørt og anerkjent. De siste tre begrepene beskriver helt sentrale deler av alt arbeid med barn og ungdom.

TERAPEUTISKE SAMTALER

Samtaler er et av sosialpedagogens viktigste virkemidler. Dette kan for en trener med sosialpedagogisk kompetanse både foretas i en formell setting, for eksempel ved et avtalt møte, men det at man er trener gjør også at man til en viss grad har mer frihet til å ta en slik samtale i en mer uformell setting, for eksempel rett før eller rett etter trening. Dette kaller vi for «Walk and talk», eller «gå og snakk» noe som de siste årene er blitt et popularisert begrep

og konsept. Begrepet i seg selv viser til en terapeutisk aktivitet hvor pedagogen (i dette tilfellet treneren) og klienten (i dette tilfellet barnet eller ungdommen) går sammen i en utendørssetting under samtalen. Dette kan ofte være en ideell måte å gjøre det på, spesielt hvis idretten allerede er i en utendørssetting, for eksempel fotball, friidrett eller annet. Det at det gjøres på en uformell måte gjør også at det ikke ansees som noe større enn det nødvendigvis er av gruppen.

I en perfekt verden hadde man hatt «walk and talk» med alle medlemmene av gruppen hver gang gruppen var samlet, og dermed fjerne både stigma og misforståelser. Siden det ikke er en perfekt verden, er det viktig at man veier opp og fordeler hvor man legger mest arbeid ut ifra hvilke behov klientene har. Noen har mer behov for oppfølging enn andre, og andre trenger tydeligere beskjeder. Det er noe man må kartlegge underveis. Med god kartlegging gir man seg selv mer kontroll, og kan derfor være mer forberedt. Det er derimot viktig at walk and talk gir barnet eller ungdommen en følelse av trygghet, og at samtalen oppfattes som spontan, da dette gjør at barnet eller ungdommen føler seg komfortabel og hørt. (Nersen, F. 2021, s. 1). Ved å gjennomføre samtalen på denne måten fremmer man også følelsen av et likestilt forhold mellom profesjonsutøveren (trener) og klient (barn/ungdom). Dette fremmer også det terapeutiske aspektet av samtalen. (Revell & McLeod, 2016, s.39).

Det er dette som hadde vært det ideelle med å ha mer sosialpedagogikk og kompetanse i barne- og ungdomsidretten. Man setter sammen prinsippet om en uformell, terapeutisk samtale, «Walk and talk», og en arena hvor det er både mange barn, men hvor man også ofte er ute og i en setting som både legger til rette for å være naturlig uformell, hvor veiledning kommer fortløpende fra en mentor figur, eller i dette tilfellet en trener, og hvor maktforholdet mellom voksen og barn/ungdom er svært annerledes enn for eksempel det maktforholdet man finner mellom lærer og elev.

Læreren er i en skolesetting en autoritær maktperson som er der for å undervise elevene i fagstoff. For å kunne gjennomføre dette på en god måte er det viktig at lærerne også klarer å skape en positiv relasjon mellom seg og elevene sine. Siden dette er noe som tar tid og krefter utenom det faglige, har skoler i nyere tid begynt å satse mer på sosialpedagogisk kompetanse, for eksempel fra sosionomer og barnevernspedagoger. At man har fått inn en annen arbeidsgruppe med helt annen kompetanse og fokus, gjør at lærerne kan få både tips og veiledning fra noen med yrkeskompetansen i nettopp det å skape relasjoner, forholdet mellom voksne og barn, og hvordan man skal kunne ha en best mulig utvikling innenfor sine sosiale arenaer, i dette tilfellet skolen. Skolen har sett både nødvendigheten og den positive

utviklingen den sosialpedagogiske kompetansen bringer, og satset på den. For bare femten år siden, når jeg gikk på skolen, var det ingen ansatte på skolen som kun hadde som rolle å være en samtalepartner, miljøterapeut eller miljøarbeider. Hvis lærerne mistenkte en negativ utvikling eller andre bekymringsfaktorer, var det andre som tok seg av oppfølgingen av barnet.

Det at skoler har sett behovet og verdien i sosialpedagogisk kompetanse har hatt stor påvirkning, ikke bare på utviklingsarbeid i forhold til barn, men også på tabubelagte tema som vold, overgrep og psykisk helse generelt i samfunnet vårt. Det er nå en generell forståelse for at slike ting skjer, og at barn som har atferdsproblemer og utviklingsproblemer ikke bare er «vanskelige» eller «bråkete».

Dessverre henger idretten fortsatt etter. Vi ser det hos profesjonelle idrettsutøvere, barn og ungdom, og hos alle kjønn. Barn og ungdom trenger å bli sett, hørt og anerkjent, og med mer kompetanse innenfor faget, vil man til et mer tilfredsstillende nivå klare å legge en plan, kartlegge og hjelpe barn og unge gjennom vanskelige perioder, løfte dem til nye nivåer prestasjonsmessig, og ikke minst gi dem et mer verdig liv.

Sosialpedagogikken skal jo gjøre nettopp dette, fremme positiv utvikling for oss selv både mentalt og sosialt, men også gi oss verktøy til å jobbe med dette, og verktøy vi kan bruke for å bygge et verdig og helhetlig liv.

ANERKJENNELSE

Barn og unge trenger veiledning, anerkjennelse og medvirkning. Anerkjennelse er kanskje den mest ubenyttede av disse tre begrepene. Mange voksne mennesker har hørt ordene veiledning og medvirkning, men glemmer at anerkjennelse kanskje er det aller viktigste av disse. Dette kommer godt frem i følgende sitat «I en forenklet variant av Axel Honneths teori handler anerkjennelse om tre forhold: kjærlighet fra første dag, gradvis større rettigheter og plikter til samfunnet, og at en etter hvert kjenner seg som en betydningsfull bidragsyter til fellesskapet.» (Klyve, 2016, s. 107). Sitatet gir oss innblikk i den virkelige effekten anerkjennelse kan ha på et barn eller en ungdom. Ikke bare det at man føler at man er en del av noe, men at man også har en positiv effekt på dette fellesskapet er svært viktig for utviklingen av selvtillit og selvinnsikt. (Klyve, 2016, s. 107 og 108).

Anerkjennelsen kommer også i form av at man føler seg inkludert på tross av eventuelle ulikheter. Et godt eksempel på dette er inkluderingen av ESport i for eksempel fotballklubber. Dette gjorde at de som gjerne ikke nådde toppidretten på de fysiske kravene dette stiller, og

som også hadde hobbyer som er normativt mindre luksuriøse og forståtte som for eksempel gaming, også ble inkludert i fellesskapet rundt en idrettsklubb. Denne inkluderingen er eksempler på anerkjennelse, da man heller enn å finne en gyllen middelvei aksepterer ulikhetene og heller kjører dem parallelt. (Sæther, 2019, s. 125-126) (Klyve, 2016, s. 107).

For å gi hvert barn et best mulig grunnlag for å skape seg den fremtiden de selv ønsker, og selv mener er verdig dem, gir vi som voksne og som forbilder dem «verktøy». Verktøyene vi gir dem da, er veiledning i forhold til sosial samhandling, muligheten for å føle seg sett og hørt etter behov, men også en grunnleggende forståelse for regler, grenser og normer. Dette former det vi kaller for den sosiale intelligensen vår, altså forståelsen vår av sosial kontakt og kontekst. Det er ikke alltid lett å merke hvis noen har en godt utviklet sosial intelligens, men de fremstår ofte som lett å snakke med, karismatiske og interessante.

På den andre siden av spekteret har vi de menneskene med en dårligere utviklet sosial intelligens, eller de som har vært det vi kaller for marginalisert. I denne gruppen finner vi det vi kaller for sosiale outcasts, eller sosialt utestengte. Det kan være svært mange forskjellige grunner til at noen faller innenfor denne kategorien. Angst, sinne, at man er svært sjenert, eller at man ikke har fått sosial veiledning og oppfølging, er bare noen av de vanligste grunnene. Det at man har stått utenfor det sosiale fellesskapet fører ofte til ensomhet og fortvilelse, men kan ha ende større langvarig negativ effekt.

Det er viktig at man presiserer at det ikke nødvendigvis er 100% slik at alle som har opplevd, mobbing, marginalisering og manglende sosial utvikling ender opp med langvarige psykiske ødeleggelser, eller at de gjør drastiske ting som for eksempel skoleskytinger eller deltagelse i ekstreme grupperinger over for eksempel internett. Med dette poengteres det at det ved mange av tilfeller ved for eksempel skyteepisoder eller annen grov vold, har vært ensomme gutter hovedsakelig, som har gjennomført disse handlingene. Derfor er et av hovedfokusene rundt barnevernspedagoger, sosionomer og andre sosialpedagoger at man skal ikke bare observere og kartlegge de som allerede er falt utenfor, men også forebygge at det skjer.

Dette er ting vi som barn lærer i sosiale settinger som for eksempel skolen og fritidsaktiviteter. Dette bør derfor være svært godt vurdert i møte med grupper av barn og unge. Voksne får vi ikke alltid en sjanse til å lære dette hvis de ikke har lært det som barn, da man ofte ikke blir møtt med samme type tålmodighet og forståelse som barn. De sosiale spillereglene og normene skal vi ha lært i ung alder i de sosiale arenaene som vi har. Vi lærer

blant annet sosiale normer, grenser og har en underliggende forståelse av sosiale settinger, noe som er grunnleggende for et sunt sosialt liv.

Det som da underbevisst blir en del av oppgavene til treneren, er å skape en fungerende gruppedynamikk i et velfungerende microsammfunn. Microsammfunnet som da er gruppen med barn og ungdommer, inkludert treneren selv. Det er svært få mennesker som helt uten faglig forståelse for sosiale sammenhenger klarer å skape en god gruppedynamikk med gode relasjoner på en slik måte. Naturlige egenskaper som det å være naturlig sosialt kompetent eller ekstrovert kan komme godt til hjelp her, og det er gjerne egenskaper man ser etter i mennesker som skal fylle trenerrollen. Mennesker er forskjellige, og noen mennesker har en svært godt utviklet sosial kompetanse, uten å være faglig utdannet. Å skape en god gruppedynamikk og et velfungerende microsammfunn er både komplisert og vanskelig, og da kan faglig kompetanse være svært viktig.

Som yrkesutøver, i dette tilfellet en trener, som skal jobbe med mennesker, er det viktig at vi har det vi kaller for et helhetlig menneskesyn. Et helhetlig menneskesyn baserer seg på tanken om at vi er komplekse skapninger, men at vi kan kategorisere oss som en enhet bestående av fire dimensjoner, nemlig menneskets fysiske, psykiske, sosiale og åndelige dimensjon. Det er også underforstått i helhetlig menneskesyn at disse dimensjonene er likeverdige, og bør ivaretas i lik grad. Dette faller også inn under det store paraplybegrepet vi kaller for sosialpedagogikken. At man ivaretar og utvikler de dimensjonene av seg selv som definerer hvem vi er, en stor del av den sosiale forståelsen, utviklingen og aksepten vår.

KONFLIKTER OG RISIKOFAKTORER

Konflikter er en uenighet, vil være noe som skjer i alle stadier av livet. Som i alle ansamlinger av mennesker vil det komme perioder eller episoder hvor man havner i konflikter og krangler. Hvor store riftene blir, eller om det er helt overfladiske konflikter vil selvfølgelig variere, men det er da viktig å vite hvordan man skal gå frem for å håndtere dette. Som trener er dette også en av oppgavene når det oppstår innad i gruppen eller laget man trener. Det er derfor viktig at man har den sosialpedagogiske kompetansen vi kaller for konflikthåndtering. Dette er egentlig bare en samlebetegnelse for en rekke verktøy og metoder hvor man kan skape et rom for oppklaring eller megling.

Barn og ungdom kommer i konflikter man som voksen ikke kunne sett for seg var noe å komme i konflikt for. I en treningssituasjon kan dette for eksempel være at en spiller har tatt akkurat den ballen som en annen spiller ville ha, selv om man har femten helt like baller.

Ganske uforståelig for voksne, men for barna kan dette oppleves som et svik, eller en veldig respektløs handling. Det er da viktig at man som profesjonsutøver, trener i denne sammenhengen, ikke underspiller dette som noe som «ikke betyr noe». Det er viktig at man da heller anerkjenner hvordan barnet føler og opplever ting, men også tar seg tid til å forklare hvordan ting egentlig er.

I eksempelet jeg har valgt å bruke om like baller, er det da viktig å si at «jeg skjønner at det er kjipt, og du ville ha den ballen, men alle ballene er helt like, og du kan derfor ta en av de andre ballene». Det hadde jo vært ideelt, og det er sjeldent så enkelt. I min egen erfaring som fotballtrener er dette eksempelet en konflikt jeg har opplevd mange ganger, og med mange forskjellige reaksjoner. Noen ganger slår barnet, noen ganger griner de, noen ganger hadde de ballen først. Det jeg har sett funker best med barn i alderen syv til ni år er å samle begge de to aktørene, og forklare dem at siden de ikke klarer å bli enige, så tar jeg ballen og de får finne seg en ny hver. Dette har jeg fått høre av barna oppleves som urettferdig, men da er urettferdigheten på meg som voksen og ikke innad i gruppen mellom to medlemmer. Barna har også da en evne til å legge vekk irritasjonen og forstå at vi voksne, trenerne, har en grunn til at vi gjør ting, men det er fortsatt nødvendig at man forklarer for å oppnå både forståelse og aksept. Forståelsen og aksepten skaper utvikling.

Barn og ungdom er utsatt for mange risikofaktorer. Med risikofaktorer menes det faktorer som øker sannsynligheten for at barnets utvikling heller mer i en negativ retning, eller grunnleggende faktorer som vi vet bringer både negativ utvikling, psykisk sykdom, sosiale vansker, fysiske vansker og generelt lavere livsstandard og verdighet.

Vi kan sette dem inn i åtte hovedgrupper for hva som ansees som risikofaktorer for barn:

1. Rus
2. Vold
3. Seksuelle overgrep
4. Psykisk syke foreldre
5. Psykisk utviklingshemmede foreldre
6. Parentifisering
7. Grå omsorgssvikt
8. Fattigdom

(Aadnesen & Hærem, 2014, s. 110, henvisninger til Kvello, 2010, og Bunkholdt & Sandbæk, 2008)

Det er viktig at man som en voksen profesjonsutøver som jobber med barn, klarer å indentifisere og kartlegge risikofaktorer, og dermed gjør forarbeid som kan hjelpe barnet på lang sikt. Det er da også svært viktig at man som voksen også har en forståelse av beskyttelsesfaktorer og hvordan disse påvirker og motarbeider risikofaktorene. Ofte er ingen av delene svært tydelige, og man må ha kompetanse og kunnskap om temaet for å kunne identifisere det tidlig nok til at det ikke har en varig effekt på barnet.

Barn er svært påvirkelige, og risikofaktorene påvirker deres utvikling og liv i større grad enn hos voksne. Det er derfor svært viktig at man også bevisst jobber forebyggende når man jobber med barn (Tjersland et al, 2018, s 118 & 228). Skolene i Norge jobber allerede svært forebyggende, og som den nest største sosiale arenaen til barn i Norge, burde idretten henge med i større grad. Det er sentralt for samfunnet å få velfungerende mennesker, som ikke har store psykiske lidelser og sosiale vanskeligheter.

RESULTAT

Om den sosialpedagogiske kompetansen hadde hatt en stor effekt på idretten i seg selv er et tema man fortsatt kan diskutere i stor grad. Det er mange studier, for eksempel den til dos Santos eller den til Newman. I Norge er dette som tidligere nevnt et lite undersøkt tema. Det vi derimot vet er at det til større grad blir oppdaget og lagt til rette for forebyggende arbeid i den norske skolen ettersom man innførte mer og mer sosialpedagogisk kompetanse der. Spørsmålet da blir jo gjerne om dette kan overføres til idretten som sosial arena.

Gjennom uformelle måter å foreta terapeutiske samtaler, for eksempel «Walk and Talk», har dette over tid vist seg å ha en positiv effekt, både for å skape en god og trygg relasjon mellom barn og yrkesutøver, men også for å holde det uformelt og gi barnet en mulighet til å uttrykke seg deretter. For å få en helhetlig oppfølging, en forebyggende effekt og en kontinuerlig utvikling av både barn, arena og fagutøvere er det grunnleggende at man ikke undervurderer den kompetente fagutøver og hva disse kan bringe til barne- og ungdomsidretten som en helhet.

KONKLUSJON

Barne- og ungdomsidretten er som nevnt i denne oppgaven den nest største sosiale arenaen til barn i Norge. Den er også underutviklet i det aspektet at det fortsatt er store stigmaer rundt tabubelagte tema som psykisk helse og sosial utvikling og forståelse. Det er fortsatt påvirket av det man kan kalle en stereotypisk macho-kultur hvor man unngår å snakke om sårbare tema for å ikke sette seg selv i en ubehagelig situasjon hvor man rett og slett føler seg sårbar.

Omtrent 75% av barn og ungdommer har eller er involvert i barne- og ungdomsidrett, noe som tilsvarer over 800 000 barn i Norge i dag. Dette er ikke bare en stor andel barn, men en stor gruppe i samfunnet, som også skal utvikle seg og vokse opp til å bli velfungerende personer. Dette har skolene innsett, og de har rettet søkelyset mer og mer på sosialpedagogisk kompetanse og den sosialpedagogiske utviklingen dette utgir. Det er framtidsrettet og utviklingsrettet arbeid, samt at det har en forebyggende effekt.

Sport og idrett i seg selv har en påvist positiv effekt på den fysiske og mentale helsen vår. Jensen et al understreker at deltagerne selv følte både mestring og motivasjon når de ble ilagt gode treningsrutiner. Det er en underliggende effekt av system

Det finnes mange forskjellige måter å utøve sosialpedagogisk arbeid. Den som hovedsakelig er dratt frem i denne oppgaven er den metoden vi kaller for «Walk and talk». Walk and talk metoden gjør at man setter barnet eller ungdommen i en uformell setting, noe barne- og ungdomsidretten allerede er. Walk and talk baserer også mye av arbeidet med at den terapeutiske samtalen foregår i en arena hvor det fysiske fokuset kan være på noe annet, som for eksempel naturen eller andre utøvere som gjennomfører en øvelse. Dette er for at man ikke skal føle seg presset, at det skal være en slags fysisk åpenhet som gir trygghet, samt at man har mulighet til å unngå å se hverandre rett i øynene. Disse tingene er viktig, ikke bare for den enkelte terapeutiske samtalen, men også for mulighetene til en likestilt relasjon samt en positiv og konkret utvikling.

Barn og unges utvikling vil alltid være det genuine fokuset for de som jobber som sosionomer og barnevernspedagoger. Samtidig er barn og ungdom sin nest største sosiale arena, idretten, en plass hvor det er stor mangel på sosialpedagogisk kompetanse.

Siden skolen utvikler seg i retningen av en helhetlig sosialpedagogisk kompetanse, og en mer sosialpedagogisk fokuser arena, ser man også på utviklingen av sosialpedagogikken som et fag. Det er et fag og en kompetanse som er under kontinuerlig utvikling og bearbeiding. At

faget i seg selv er under stadig utvikling er også en god grunn til hvorfor man burde introdusere kompetansen i flere av de arenaene hvor barn samhandler med andre mennesker, som for eksempel idretten, som er denne oppgavens hovedpunkt.

I de faglige artiklene brukt i denne oppgaven, Newman, De Santos et al og Jensen et al, har alle forsket på varierende grupper med unge mennesker, og ved forskjellige aspekter av den mellommenneskelige relasjonen som oppstår under og gjennom idrett. Dette er delvis for å dekke for eksempel fokuset på trenerens rolle og viktigheten av denne, som for eksempel i Dos Santos et al sin artikkel, og for å dekke barna eller ungdommens selvoppfattelse og selvinnsikt som i Newman eller Jensen et al sin artikkel. Forskningen som er tatt i bruk, er også valgt da de har en direkte kontakt med barn og ungdom, noe som på bachelornivå er både vanskelig, tidskrevende og grundig reglementert. Dette er blant annet for å unngå studier med negativ effekt, men også for å beskytte og ivareta barns beste prinsippet som er helt sentralt innenfor sosialpedagogikken og barnevernspedagogikken.

Foreldresamarbeid er også helt sentralt for den sosialpedagogiske utviklingen av barne- og ungdomsidretten. Som nevnt tidligere legger dette til rette for en mer helhetlig oppfølging for barnet. Kompetanse hos de som jobber innenfor barne- og ungdomsidretten gir både foreldre og barn trygghet, innblikk og forståelse. Dette bygger en solid grunnmur for den sosiale utviklingsprosessen som oppvekst faktisk er. Ved hjelp av de verktøyene som vi gir dem, får de også kjenne følelsen av kontroll, mestring og utvikling selv. Dette kom spesielt godt frem i artikkelen til Newman, hvor i intervjuene etter gjennomført forskningsprosjekt så uttrykket ungdommene at de hadde mer selvtillit, mer kontroll og følte på mestring, fordi de klarte å gjennomføre systematisk trening, og oppmøte. Så små ting, som bare det å følge en rutine, og føle mestring og kontinuerlig fremgang kan gi økt livskvalitet og forbedring av den sosiale forståelsen.

Gjennom en helhetlig oppfølging, ikke bare i idretten, men hjemme og på skolen, vil det også bli mindre rom for at noen faller utenfor eller marginaliseres. Artikkelen til dos Santos et al, drar frem begrepet Positive Youth Development eller «PYD». Denne samlebetegnelsen omhandler alle de måtene man som en fagutøver innenfor barnevern, sosilogi eller andre sosialfag kan gå frem for å oppnå en positiv utvikling for unge. Dos Santos et al understreker også hvor viktig det er at fagutøveren, i dette tilfellet treneren, selv innser at det er dette som er den underliggende hovedoppgaven deres. Nemlig å tilrettelegge og arbeide for en positiv utvikling. Kostnadene vil være høyere med økt kompetanse, men dette vil samtidig forebygge og være samfunnsøkonomisk lønnsomt i det lange løp. . Økt sosialpedagogisk kompetanse vil

være en langtidsinvestering i fremtidens samfunn, hvor vi unngår skeiv- og feilutvikling av barn, og hvor vi får ut velfungerende voksne i andre enden.

LITTERATURLISTE:

- Aadnesen, B. N., & Hærem, E. (2014). Barnevernets undersøkelse (3. utg., p. 207). Universitetsforlaget.
- Bunkholdt, V., & Sandbæk, M. (2008). Praktisk barnevernarbeid (5. utg., p. 352). Gyldendal akademisk.
- Dimitrova, R., & Wium, N. (2021). Handbook of Positive Youth Development (1st ed. 2021). Springer International Publishing AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-70262-5>
- Impelli, M. (12. Mai. 2019). Zlatan Ibrahimovic Might've Just Explained Why The USMT Didn't Qualify For The Last World Cup. *Newsweek*. <https://www.newsweek.com/zlatan-ibrahimovic-mightve-just-explained-why-usmnt-didnt-qualify-last-world-cup-1475780>
- Jensen, Heinze, C., Andersen, P. K., Bauman, A., & Klinker, C. D. (2022). Mental health and physical activity in vocational education and training school students: a population-based survey. *European Journal of Public Health*, 32(2), 233–238. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckab202>
- Klyve, A. (2016). Sinte, unge, villfarne menn : vårt medansvar (p. 177). Fagbokforlaget.
- Kvello, Øyvind. (2010). Barn i risiko : skadelige omsorgssituasjoner (p. 442). Gyldendal akademisk.
- Mevik, K (Red.). (2019), *Barnevernspedagog: En grunnbok*. (1. Utg) Universitetsforlaget.
- Nersen, F, C. (2021), *Output 3 workshop toolkit*. Godalen Videregående Skole. [Output 3 workshop toolkit.pdf](#)

- Newman, T, J. (2020). Life Skill Development and Transfer: “They’re Not Just Meant for Playing Sports” *Research on Social Work Practice*, 30(6), 643–657.
<https://doi.org/10.1177/1049731520903427>

- Revell, S., & McLeod, J. (2016). Experiences of therapists who integrate walk and talk into their professional practice. *Counselling and Psychotherapy Research*, 16(1), 35–43.
<https://doi.org/10.1002/capr.12042>

- Revell, S., & McLeod, J. (2017). Therapists' experience of walk and talk therapy: A descriptive phenomenological study. *European Journal of Psychotherapy & Counselling*, 19(3), 267–289. <https://doi.org/10.1080/13642537.2017.1348377>

- Thidemann, & Thidemann, Maria Uraiwan. (2019). Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter : den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving (2. utgave.). Universitetsforlaget.

- Tjersland, Engen, G., & Jansen, U. (2013). Allianser : verdier, teorier og metoder i miljøorientert terapi med barn og unge (2. utg., p. 318). Gyldendal akademisk.

- Utdanningsdirektoratet. (2021). «Metodehåndbok for tilsyn».
<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/metode-for-tilsyn/undersokelsesfasen/klargjore-sakens-faktiske-forhold/sarlig-om-intervjuer-med-barn-og-unge/#go-to-top-target>

- Ungdata, (2022, 1. Januar til 31. Desember), Idrettsforskning ved Ungdatasenteret, Oslo Metropolitan University (OsloMet) <https://www.ungdata.no/ungdom-og-idrett/>

- Statistisk sentralbyrå, (2023, 1. Januar). Befolkning, etter region, statistikkvariabel, år og alder. <https://data.ssb.no/api/v0/no/table/07459/>

- Santos, F. de S. F. dos, Camiré, M., & Campos, P. H. da F. (2018). Youth sport coaches' role in facilitating positive youth development in Portuguese field hockey. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16(3), 221–234.
<https://doi.org/10.1080/1612197X.2016.1187655>

- Sæther, S. A. (2019). *Idrettsvitenskap : perspektiver og praksis*.